

't Bolwerk

Eigentijds en vertrouwd!

Schoolplan

2018-2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Hoofdstuk 1 De School	3
1.1 't Bolwerk en de PCBO Leiderdorp	3
1.2 Visie en missie	5
1.2.1 Opvoeden en de rol van onderwijs	5
1.2.2. Onderwijskundige visie	6
1.2.3. Eigentijds en vertrouwd. Een sterke basis.	7
1.2.4. Wat we willen bereiken	8
1.3 Strategische doelen visie en missie	8
1.4 Basisschool 't Bolwerk	9
1.5 Doelen visie en missie op schoolniveau	9
1.6 Beleidsvoornemens	10
Hoofdstuk 2 Kwaliteitszorg	11
2.1 Strategische doelen kwaliteitszorg PCBO Leiderdorp	11
2.2 Doelen kwaliteitszorg op schoolniveau	11
2.3 Schoolplancyclus	11
2.4 Jaarplancyclus	12
2.5 Borging	12
2.6 Beleidsvoornemens kwaliteitszorg	13
Hoofdstuk 3 Onderwijskundig beleid	13
3.1 Strategische doelen onderwijskundig beleid	13
3.2 Doelen onderwijskundig beleid op schoolniveau	13
3.3 Onderwijsorganisatie	14
3.3.1 Organisatie algemeen	14
3.3.2 Organisatie in de groepen	15
3.4 Zorgbeleid	17
3.5 Leerstofaanbod	19
3.5.3 Kwaliteitsbewaking	25
3.5.4 ICT	25
3.6 Beleidsvoornemens onderwijskundig beleid	26
Hoofdstuk 4 Personeelsbeleid	27
4.1 Strategische doelen personeelsbeleid PCBO Leiderdorp	27
4.2 Ons huidige personeelsbeleid	27
4.3 Beleidsvoornemens op personeelsbeleid	29
Hoofdstuk 5 Bedrijfsvoering	30
5.1 Strategische doelen	30
5.2 Organisatie	30

5.2.1	Doelstellingen van 't Bolwerk	30
5.2.2	Beleidsvoornemens van 't Bolwerk	30
5.3	Financieel beleid	31
5.3.1	Doelstellingen van de PCBO Leiderdorp	31
5.3.2	Beleidsvoornemens van de PCBO Leiderdorp	31
5.4	Materieel	31
5.4.1	Doelstellingen	31
5.4.2	Beleidsvoornemens	31
5.5	Huisvesting	32
5.5.1	Beleidsvoornemens	32
5.5.2	Doelstellingen voor 't Bolwerk	32
Hoofdstuk 6	Ouders en externe relaties	33
6.1.1	Communicatie met ouders/verzorgers	33
6.1.2	Overgang PO-VO	34
6.1.3	FloreoKids en Lunchtijd Leiderdorp (voor-, tussen- en naschoolse opvang)	34
6.1.4	De school in de wijk	34
6.2	Privacy	35
6.3	Beleidsvoornemens	35
Hoofdstuk 7:	Beleidsvoornemens PCB 't Bolwerk	36
BIJLAGEN		38
Bijlage 1:	Vaststellingsformulier PCBO Leiderdorp	39
Bijlage 2:	Instemmingsformulier Medezeggenschapsraad	40

Hoofdstuk 1 De School

1.1 't Bolwerk en de PCBO Leiderdorp

't Bolwerk maakt net als een drietal andere scholen deel uit van de Stichting Protestants Christelijk Basisonderwijs (PCBO) te Leiderdorp. De vier scholen zijn door de stichting met elkaar verbonden. Zij versterken en ondersteunen elkaar als het gaat om organisatie, kennisuitwisseling en onderwijsontwikkeling. Naast de brede gemeenschappelijke basis heeft elke school eigen accenten, een eigen sfeer en werk- en leefklimaat.

De stichting heeft ten doel het geven van basisonderwijs in de gemeente Leiderdorp. Het onderwijs aan de scholen bouwt voort op de christelijke traditie en de daarbij behorende normen en waarden. De stichting beoogt onderwijs te (laten) geven, gericht op de emotionele en verstandelijke ontwikkeling van het kind, te weten het verwerven van noodzakelijke kennis, sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden en het ontwikkelen van creativiteit. Het onderwijs gaat er mede vanuit dat de leerlingen opgroeien in een multiculturele samenleving. We zijn dan ook geen naar binnen gerichte school, maar een moderne en open christelijke basisschool. De school staat open voor elke leerling, ongeacht de levensbeschouwelijke achtergrond.

Wij voeren een pedagogisch-didactisch beleid uit waarin het lerende kind en zijn/haar toekomst centraal staat én waarin de basis wordt gelegd voor de bij het kind passende vorm van vervolgonderwijs. Begrippen als naastenliefde, respect voor en vertrouwen in elkaar, verantwoordelijkheidsgevoel, waardering voor de natuur en het leven en het ontwikkelen van je talenten komen aan bod. Ook is er aandacht voor de tradities en vieringen vanuit onze christelijke achtergrond. Leerlingen leren wat deze waarden en normen voor hun dagelijks leven betekenen en leren hoe om te gaan met verschillende levensopvattingen. De ontwikkeling van de kinderen wordt inzichtelijk gemaakt door het gebruik van leerlingvolgsystemen.

De scholen maken gebruik van moderne methoden en middelen gericht op het leren leren. Door de persoonlijke aandacht voor ieder kind wordt aanwezige ontwikkelingspotentie op zowel cognitief, sociaal-emotioneel als creatief gebied gesignaleerd en gerealiseerd.

De scholen vormen voor het kind een (pedagogisch) veilige omgeving van waaruit de interesse van het kind gewekt wordt in een steeds groter wordende wereld. Op onze scholen wordt iedere dag geopend en afgesloten op een manier die past bij de identiteit.

Wij stimuleren de kinderen zich te uiten over de dingen die ze horen, zien en voelen. Het begrip vertrouwen is de basis van waaruit dit vorm krijgt.

Er wordt een kwaliteitszorgsysteem gehanteerd om de kwaliteitscyclus te waarborgen. Een kwaliteitszorgsysteem wordt opgevat als een geheel van afspraken en activiteiten gericht op planning, beheersing, borging, verbetering en verantwoording van de werkprocessen.

De personeelsleden zijn innovatief en creatief. Vormen van deskundigheid verhoging voor leerkrachten krijgen bijzondere aandacht. Binnen de scholen heerst een werkklimaat waarin mensen elkaar durven en willen aanspreken op de kwaliteit van het te geven onderwijs.

Adres van de PCBO:

Stichting PCBO te Leiderdorp, Marjoleintuin 58, 2353 PL Leiderdorp. Tel 071-5425503

E-mail: administratie@pcboleiderdorp.nl

1.2 Visie en missie

1.2.1 Opvoeden en de rol van onderwijs

Opvoeden is het leiden en begeleiden van kinderen naar zelfstandigheid. Grenzen aangeven, richting wijzen en hulp bieden aan het kind bij het maken van eigen keuzes. Bij het opgroeien van een kind verschuift het accent van meer directief (gebaseerd op gezag) naar coachend (gebaseerd op uitleg/discussie/overtuiging) opvoeden. Een kind zal geleidelijk ook steeds meer een eigen karakter vormen en eigen opvattingen en voorkeuren krijgen. Hoe om te gaan met die groeiende zelfstandigheid is de uitdaging van elke opvoeder.

Bij dit alles is er niet zoiets als een standaard aanpak. Elk kind is anders en ontwikkelt zich in een eigen tempo met eigen specifieke eigenschappen.

De primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding ligt bij ouders/verzorgers. Hun manier van opvoeden wordt bepaald door hun eigen opvattingen, maar ook als reactie op gedrag en opvattingen van het kind zelf.

Bij dit alles speelt de opvoedingsomgeving een belangrijke rol. Veiligheid, positieve stimulansen, duidelijke regels, begrip voor fouten, geduld en een consequente houding zijn belangrijke principes.

Kinderen hebben naast de thuissituatie ook te maken met andere personen die een rol spelen bij de opvoeding, zoals familieleden, burens, vriendjes, medewerkers kinderopvang, leerkrachten en soms gespecialiseerde deskundigen. Ook de invloed van het gebruik van sociale media door kinderen mag niet onderschat worden. De keuze van en sturing op deze omgeving door ouders zal bij het opgroeien steeds minder bepalend zijn omdat kinderen steeds meer hun eigen accenten gaan leggen en hun eigen weg zoeken.

Onderwijs maakt deel uit van de door ouders gekozen opvoedingsomgeving en dat schept een bijzondere relatie. We zullen hierin samen moeten optrekken en dit vraagt daarom om een zeer nauwe samenwerking. Het bijbrengen van kennis en vaardigheden, het beïnvloeden van sociaal gedrag en het bieden van een brede oriëntatie op de ons omringende samenleving spelen voor een kind een grote rol in zijn/haar latere leven. Daarvan moeten we ons steeds bewust zijn. Op de juiste momenten het verschil maken, is de ambitie van elke leerkracht.

1.2.2. Onderwijskundige visie

Onze scholen kennen een lange onderwijs traditie. We zijn niet stil blijven staan in de tijd. We passen ons voortdurend aan de maatschappelijke ontwikkeling aan en maken ook gebruik van succesvolle werkwijzen elders. We proberen het goede uit het verleden te bewaren. Veel aandacht voor de kernvakken taal en rekenen leidt nog steeds tot een hoog leerrendement. Veiligheid, rust, regelmaat en duidelijke regels zijn voor ons al heel lang essentieel en vormen de basis om te kunnen leren. We kiezen heel bewust niet voor een eenzijdig op één bepaald gedrag gerichte pedagogische aanpak die ons zou belemmeren bij de verdere ontwikkeling van ons onderwijs. Dat past niet bij onze visie dat elk kind wordt gezien, dat ieder kind er mag zijn en dat we verschillen tussen kinderen accepteren, ook wanneer sprake is van verschillen wat betreft cultuur en geloof.

In onze onderwijskundige visie staan vier elementen centraal:

A. Passend onderwijs

Elk kind is anders en elk kind moet weten dat het ertoe doet en gezien wordt. Een gezin met heel verschillende kinderen moet op dezelfde school goed terecht kunnen. We hebben niet één aanpak in het begeleiden van de kinderen. Het ene kind vereist andere accenten dan het andere. Wanneer je dit als kern van het onderwijs ziet, dan vraagt dat veel, vooral ook van de kwaliteit van de leerkrachten en hun hulpmiddelen. We kiezen voor een breed aanbod van vakken en onderwerpen. Niet alleen om een kind de samenleving te laten leren kennen, maar ook om eigen voorkeuren en kracht te laten ontdekken.

B. Karaktervorming

Omdat kinderen volwaardig deel moeten kunnen uitmaken van de samenleving, is in het onderwijs aandacht voor karaktervorming en sociaal-emotionele ontwikkeling minstens zo belangrijk als ontwikkeling van kennis en vaardigheden. Op onze scholen gaat het daarbij om een aantal vaak met de christelijke traditie verbonden waarden. Het begrip 'vertrouwen' in jezelf, in anderen, in de toekomst) staat daarbij voor ons centraal. In feite gaat het daarbij niet om een specifiek leervak maar iets dat door alles op school heen behoort te lopen om kinderen steeds weer te laten zien wat belangrijk is in hun gedrag. Vanuit deze waarden ontwikkelen de kinderen een moreel kompas dat hen helpt bij het maken van keuzes in opvattingen en gedrag.

C. Samenwerking

Onze scholen zijn onderdeel van een veel groter geheel dat bijdraagt aan de opvoeding van kinderen. De samenwerking met ouders/verzorgers is essentieel. Een groot aantal instellingen, verenigingen en voorzieningen van kinderopvang, de buurt, jeugdzorg en huisartsen tot aan sportverenigingen en culturele voorzieningen, spelen een rol. Voorbereiding op overgang naar het voortgezet onderwijs is een onmisbare schakel. Het leggen van verbindingen is essentieel in een gecompliceerde opvoedingsomgeving.

D. Een ondersteunend schoolklimaat

De driehoek ouders-leerkrachten-leerlingen vormt de gemeenschap op school. Zij hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor een sfeer van veiligheid en vertrouwen, openheid en nieuwsgierigheid, duurzaamheid en innovatie. Een goede sfeer op school is een eerste vereiste voor de ontwikkeling van de leerlingen. Een gemotiveerd en inspirerend team van leerkrachten legt de basis voor dat schoolklimaat. Hun plezier en nieuwsgierigheid maakt de sfeer op school, wat als voorbeeld geldt voor de kinderen. De leerkrachten worden gestimuleerd in hun professionele ontwikkeling. Ze zijn collegiaal en geven elkaar geregeld feedback.

Onze scholen streven naar het behoud van een kleinschalig karakter, wat leerlingen structuur, regelmaat en duidelijkheid biedt en waarin iedere leerling maximaal tot zijn recht komt. We zijn en blijven alert op pesten en discriminatie en maken kinderen bewust van de afspraken en regels die de school daarvoor gemaakt heeft. Ook hierin hebben het team, de kinderen en de ouders een gedeelde verantwoordelijkheid met respect voor elkaar en ieders rol.

1.2.3. Eigentijds en vertrouwd. Een sterke basis.

Als centrale slogan gebruiken we de zin: 'Eigentijds en vertrouwd. Een sterke basis'.

'Eigentijds', omdat we:

- bij de jongsten uitgaan van spelend leren en ruimte bieden voor hun eigen tempo;
- nog meer inzetten op passend, soms individueel gericht onderwijs;
- gezamenlijk beschikken over Prisma-klassen voor (hoog)begaafde kinderen die extra ondersteuning en uitdaging nodig hebben;
- ruim gebruik maken van digitale hulpmiddelen;
- Engels en 'Moderne Media' zijn naast taal en rekenen kernvakken. Met ingang van 2018-2019 werken we daarom met vakleerkrachten;
- werken in ateliers om via een brede oriëntatie op onderwerpen, thema's en werkvormen de eigen talenten en voorkeuren te ontdekken en te ontwikkelen;
- gebruik maken van observatie en toetsing van ontwikkelingsgroei om tijdig en gericht bij te kunnen sturen.

'Vertrouwd' en 'Een sterke basis', omdat we:

- uitgaan van leeftijdsgroepen
- ons richten op sociaal-emotionele ontwikkeling en karaktervorming;
- veel aandacht besteden aan degelijk taal- en rekenonderwijs;
- kinderen een brede oriëntatie op onze samenleving bieden;
- rekenen op medeverantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers;
- leerkrachten hebben die pedagogisch en didactisch kindgericht zijn;
- kinderen zo goed mogelijk voorbereiden op voortgezet onderwijs.

1.2.4. Wat we willen bereiken

Als kinderen onze school verlaten willen we graag dat ze beschikken over:

1. kennis en vaardigheden die ze voor hun verdere ontwikkeling nodig hebben;
2. vertrouwen in zichzelf en dat ze er niet alleen voor staan in hun leven;
3. overtuiging dat hun leven zin heeft ook en vooral in relatie tot hun naasten;
4. zelfstandigheid zodat ze eigen keuzes kunnen en durven maken;
5. normen en waarden waarbij 'vertrouwen' centraal staat.

1.3 Strategische doelen visie en missie

PCBO Leiderdorp gaat voor kwalitatief uitstekend onderwijs, waarin de scholen werken aan een hoog leerrendement, in een stimulerend werkklimaat

- Het (adaptief) onderwijs biedt een stevige basis aan de kernvakken taal en rekenen
- Het onderwijs is systematisch waarden gedreven, met als kernbegrip Vertrouwen (in jezelf, in je medemens, in de toekomst)
- Elk kind wordt gezien; sociaal en cognitief onder meer door een modern leerlingvolgsysteem
- Het onderwijs is toekomstgericht door een brede aanvulling via atelieronderwijs gericht op de 21ste century skills en executieve functies (Engels en Moderne Media maken hier deel van uit)
- Het onderwijs is geïnspireerd door de christelijke traditie, maar staat open voor elke leerling
- Leerkrachten en ouders dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor een optimale ontwikkeling van de kinderen.

1.4 Basisschool 't Bolwerk

Adres:

Prot. Chr. Basisschool 't bolwerk
Klerkenhof 1
2353 WB Leiderdorp
Tel. 071 5893838
E-mail: bolwerk@pcboleiderdorp.nl
Website: www.pcbobolwerk.nl
Brinnummer : 11CL

Het team

Het team bestaat uit een directeur, een intern begeleider, 13 teamleden en een conciërge. In enkele groepen werken leraren parttime. Voor het vak gymnastiek zijn twee vakleerkrachten beschikbaar.

De schoolgrootte

De school heeft op 1-10-2017: 199 leerlingen.

De groepsindeling is als volgt:

twee groepen 1/2, een groep 3, een groep 4, een groep 5, een groep 6, een groep 7, een groep 8

De school in de wijk

't Bolwerk is in 1991 gebouwd, tegelijk met de ontwikkeling en bouw van de wijk.

't Bolwerk is een school die midden in de woonwijk Buitenhof staat. Het gebouw kenmerkt zich door het open karakter van de school. De school heeft een beneden- en bovenverdieping. Beneden zitten de groepen van de onderbouw, 1 tot en met 4, boven zitten de groepen van de bovenbouw, 5 tot en met 8. Door middel van de open gang boven staat de bovenbouw in contact met de onderbouw.

Samen met de openbare school de Hobbit delen we ons schoolplein. Tussen de twee scholen bevindt zich de gymzaal waar de gymnastieklessen van de school plaatsvinden. De leerlingen in onze school vormen een goede afspiegeling van de wijk en van Leiderdorp. We hebben leerlingen uit alle lagen van de bevolking. We werken goed samen met de voor- en naschoolse opvang in de wijk. Deze wordt verzorgd door Floreokids en Smallsteps.

1.5 Doelen visie en missie op schoolniveau

Omdat de scholen van de stichting PCBO in missie en visie gezamenlijk optrekken, zijn de doelen op stichtingsniveau (1.3) in beginsel gelijk aan de doelen op schoolniveau.

1.6 Beleidsvoornemens

- In de basis van de school wordt vanuit een eenduidig en helder onderwijsconcept gewerkt, waarbij het goede van de traditionele school zichtbaar wordt gecombineerd met moderne inzichten in de vorm van differentiatie en (hulp)middelen.
- Groei van 'goed' naar 'uitstekend' onderwijs, onder meer te zien aan stijgende ontwikkelingsresultaten zoals te destilleren uit leerlingvolgsysteem en objectieve toetsing.
- We bieden structureel aandacht aan een aantal vaak met de christelijke traditie verbonden waarden. We willen kinderen daarmee helpen bij het maken van keuzes in opvattingen en gedrag.

Hoofdstuk 2 Kwaliteitszorg

2.1 Strategische doelen kwaliteitszorg PCBO Leiderdorp

Alle scholen werken systematisch aan kwaliteitsverbetering. Daarover willen en kunnen we ons intern en extern verantwoorden

- Elke school zal met een meerjarig, op kwaliteitsversterking gericht, programma werken.
- Cijfers in toetsen en oordelen van inspectie en waardering door ouders moeten zichtbaar maken dat onderwijskwaliteit en rendement toenemen. Van goed naar uitstekend onderwijs!

2.2 Doelen kwaliteitszorg op schoolniveau

Omdat de scholen vallend onder de PCBO Leiderdorp hierin samenwerkend optreden, zijn er geen school specifieke doelen.

2.3 Schoolplancyclus

Voor het samenstellen van het schoolplan hanteren wij de volgende werkwijze:

- We starten met een nauwgezette bepaling van de stand van zaken met betrekking tot alle beleidsaspecten van de school.
- We maken een analyse, waarbij de volgende middelen/ werkwijzen worden gebruikt:
  - *analyse van de leerlingenpopulatie*: ieder jaar wordt vastgesteld welke leerlingen bij ons op school speciale onderwijsbehoeften hebben. Het gaat daarbij om: leerlingen met extra gewicht, leerlingen met meer dan een half jaar achterstand, leerlingen met Nederlands als tweede taal, leerlingen met dyslexie, leerlingen met een beschikking voor SBO en leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong.
    - De intern begeleider maakt een overzicht in april/mei, zodat het kan worden
    - meegenomen in de jaarlijkse evaluatie van het beleidsplan.
    - Er volgt een rapportage naar het team;
  - *oudertevredenheidsenquête* (één keer per twee jaar);
  - *analyse en zelfevaluatie leerlingvolgsysteem*. Jaarlijks wordt een zelfevaluatie opgesteld van het leerlingvolgsysteem door de intern begeleider en de directeur.
- Alle benodigde gegevens en acties worden door de directeur in overleg met de intern begeleider geanalyseerd. Deze analyse wordt gepresenteerd voor het team tijdens een vergadering. Tevens wordt er informatie verstrekt over relevante ontwikkelingen van dat moment en in de nabije toekomst. Ook MR-leden zijn betrokken.

- In het derde uitvoeringsjaar wordt door de bestuurder een richtinggevend document geschreven, waarna in het begin van het vierde uitvoeringsjaar een strategisch beleidsplan wordt gepresenteerd. Dit plan wordt ter instemming voorgelegd aan de MR.
- In het vierde uitvoeringsjaar maken we de balans op van de resultaten van de afgelopen schoolplanperiode. Hierin wordt het lopende schoolplan geëvalueerd.
- Ook tussentijds wordt de schoolontwikkeling geëvalueerd. Daarbij worden de volgende instrumenten ingezet: klassenbezoeken, planning- en evaluatiegesprekken, enquête met kinderen, enquête met leraren, een schooldiagnose instrument en de jaarlijkse schoolevaluatie aan de hand van het CITO leerlingvolgsysteem.
- Op basis van deze informatie en gebruik makend van de inzichten van de leraren worden visie en missie waar nodig bijgesteld en worden beleidsvoornemens geformuleerd voor de nieuwe schoolplanperiode. Het schoolplan wordt vastgesteld door de MR en het bevoegd gezag van de school. Ouders worden middels de schoolgids op de hoogte gesteld van de hoofdlijnen.

2.4 Jaarplancyclus

De beleidsvoornemens uit het schoolplan worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaarplan. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de uitkomsten van de evaluatie van een voorgaand jaar. Het jaarplan wordt aan de MR voorgelegd ter informatie. Aan het eind van elk jaar wordt het jaar geëvalueerd in de vorm van een jaarverslag. De uitkomsten daarvan zijn basis voor de invulling van een volgend jaarplan, binnen het kader van het schoolplan.

2.5 Borging

Passend binnen de PDCA- gedachte evalueren wij regelmatig ons onderwijs en zo nodig passen wij onze aanpak of beleid aan. Zie ook hierboven. Wij maken hierbij gebruik van onder andere tevredenheidspeilingen bij leerkrachten, ouders en leerlingen.

Daarnaast werken we binnen een traject met CPS aan het verbeteren van onze lessen. Ook evalueren wij onze opbrengsten. Op groepsniveau wordt gewerkt met een datamuur die maandelijks wordt besproken met de intern begeleider. Verder gebruiken wij vergadermomenten om als team/bouw te bespreken hoe ons onderwijs verloopt en hoe wij ons beleid vasthouden. Binnen de

kleuterbouw wordt dit overleg geïntensiveerd en zal een instrument worden gekozen om ook voor de kinderen in deze leeftijdsfase een objectieve toetsing, met slechts als doel het vergaren van inzichten, te kunnen vormgeven. Tijdens planning- en evaluatiegesprekken komt het functioneren van de leerkrachten/teamleden aan de orde.

2.6 Beleidsvoornemens kwaliteitszorg

- Twee keer per jaar, naar aanleiding van de resultaten van objectieve toetsing, vinden op groepsniveau gesprekken plaats waarbij de groepsleerkracht, directeur en IB'er de opbrengsten en toekomstige aanpak bespreken. Opbrengsten op schoolniveau worden teambreed besproken.
- Kwaliteit en tevredenheid worden (onder meer) getoetst en geanalyseerd door middel van een tweejaarlijkse cyclus oudertevredenheidsonderzoek, tweejaarlijkse cyclus enquête voor leerkrachten en jaarlijkse cyclus kind-enquête.

Hoofdstuk 3 Onderwijskundig beleid

3.1 Strategische doelen onderwijskundig beleid

Elke school van PCBO Leiderdorp gaat uit van eigentijds onderwijs voortbouwend op de traditionele school aangevuld met nieuwe inzichten, methoden en hulpmiddelen.

- Het welbevinden van de kinderen staat voorop. Kinderen mogen hier en daar hun eigen keuzen maken (betrokkenheid).
- Alle scholen bieden passend onderwijs aan. De onderwijsbehoeften van het kind staan hierin centraal.
- Het onderwijs wordt gefundeerd door kleuteronderwijs waarin spelend leren centraal staat
- Op de scholen is veel aandacht voor sociaal gedrag door het aanleren van gedragsbepalende waarden
- Aan de kinderen wordt een inspirerende en gevarieerde leeromgeving geboden.
- Aandacht voor talentontwikkeling
- Bij elk kind wordt gestreefd naar leerwinst, de leerkracht stimuleert de veelzijdige ontwikkeling van kinderen.

3.2 Doelen onderwijskundig beleid op schoolniveau

Omdat de scholen vallend onder de PCBO Leiderdorp hierin samenwerkend optreden, zijn er geen schoolspecifieke doelen. Volledigheidshalve wordt dan ook verwezen naar het onderwijskundig beleidsplan van de stichting PCBO. Daaruit voortvloeiend zal in het onderwijs van 't Bolwerk het meest zichtbaar zijn dat de vakken Engels, Moderne Media en Muziek door vakleerkrachten en dus niet de eigen groepsleerkracht worden gegeven.

3.3 Onderwijsorganisatie

3.3.1 Organisatie algemeen

PCB 't Bolwerk verzorgt passend onderwijs waarbij respect, vertrouwen, veiligheid, welbevinden en betrokkenheid kernbegrippen zijn.

Passend onderwijs biedt de kinderen de leerstof waar ze 'aan toe zijn'. Kinderen willen dolgraag leren.

Het is de taak van de leerkrachten om de kinderen de leerstof te bieden die past bij hun leer- en ontwikkelingsniveau. Leerstof moet in de zone van de naaste ontwikkeling' liggen, is niet te moeilijk, maar biedt wel voldoende uitdaging.

Elk kind heeft recht op een ononderbroken ontwikkeling waarbij het kan leren in eigen tempo en op eigen niveau.

Welbevinden en betrokkenheid! Dit zijn twee begrippen die de leerkrachten van 't Bolwerk steeds voor ogen hebben bij het maken van hun keuzes.

Om goed te kunnen leren moeten de kinderen 'lekker in hun vel zitten'. Wij trachten ons onderwijs zo in te richten, dat de kinderen graag naar school gaan. Daarbij horen op het juiste moment een knipoog van de juf of meester, een schouderklopje en soms ook een aanwijzing om ander gedrag te laten zien.

Het **welbevinden** van de kinderen staat steeds voorop. Hoe groter het welbevinden, hoe groter de kans om echt te kunnen leren!

Daarbij streven we naar een zo groot mogelijke **betrokkenheid** van de kinderen. Kinderen worden zo veel mogelijk zelf eigenaar van hun onderwijsleerproces. Ze denken mee over de inhoud van de leerstof en kunnen hierbij keuzes maken. Ze bepalen zelf de volgorde waarin aan opdrachten wordt gewerkt en leggen uiteindelijk verantwoording af over wat ze hebben gedaan.

Atelieronderwijs

Om welbevinden en betrokkenheid zo groot mogelijk te laten zijn, wordt het middagprogramma aangeboden in de vorm van ateliers.

De ateliers zijn gericht op het ontwikkelen van diverse competenties en executieve functies van de kinderen, zoals samenwerken, communiceren, informatie verwerven en verwerken, creativiteit, sociaal gedrag, doorzettingsvermogen, concentratievermogen. Daarnaast leren we de kinderen een bijdrage te leren leveren aan duurzame ontwikkeling, samenhangen leren zien in onze complexe maatschappij, het voortdurend ontwikkelen van meervoudige intelligenties, interesse tonen in culturele verschijningsvormen. Ook het zelf kunnen produceren van kennis, het ontwikkelen van een kritische houding en het leren vormen van een eigen mening wordt bevorderd.

Pedagogisch-didactisch model

De leerkrachten organiseren hun lessen met behulp van het GRIMM-model (Gradually Release of Responsibility Instruction Model). Het doel van het instructiemodel GRRIM is het geleidelijk overdragen van de leertaak van de leerkracht naar de leerling. De leerkracht gaat van een instructiefase ('I do it') uiteindelijk over in een ondersteunende fase op het moment dat leerlingen zelfstandig werken ('You do it alone'). Tussen deze fases zitten nog twee fases ('We do it' en 'You do it together') waarin de leerkracht de taak overdraagt aan de leerlingen. Het GRRIM-model heeft een duidelijke opbouw in les fases; deze fases worden in stappen beschreven en starten altijd met de gezamenlijke start. In iedere fase hebben zowel de leerling als de leerkracht een aanmerkelijk belang.

3.3.2 Organisatie in de groepen

Groep 1 en 2

In de groepen 1 en 2 neemt de kring een belangrijke plaats in. Vanuit en in de kring vinden veel activiteiten plaats. De kring is ook de plek waar de kinderen zich veilig en vertrouwd voelen. Een kind dat zich op z'n gemak voelt, heeft de mogelijkheid zich te ontwikkelen. De leerkrachten bieden de kinderen daartoe de ruimte en de mogelijkheden.

De kring is in de eerste plaats de ontmoetingsplek aan het begin en het einde van de dag.

In de kring komen de verschillende vakgebieden aan de orde.

Er zijn veel verschillende hoeken ingericht waarin de kinderen zich al spelend kunnen ontwikkelen. Ook kunnen ze een keuze maken uit de materialen uit de kast. Spelen is belangrijk voor de ontwikkeling van de kleuters op creatief, sociaal-emotioneel en motorisch gebied. Door het spelen met ontwikkelingsmateriaal ontwikkelen de kleuters inzicht en wordt gewerkt aan de ontwikkeling op het gebied van taal/lezen, rekenen en schrijven. Ook worden allerlei technieken aangeleerd, zoals de potloodgreep, plakken en knippen, verven en het omgaan met materiaal. De computer rekenen wij ook tot de ontwikkelingsmaterialen.

In het speellokaal is het verkennen van de ruimte belangrijk; in de spelvormen onderscheiden we fantasiespel en dans- en tikspelletjes. Kleuters bewegen in ieder geval eenmaal per week in het speellokaal.

Er wordt gewerkt met groot materiaal (klimmen, springen, balanceren) en met klein materiaal (gooien, werpen, vangen, rollen).

Bij het buiten spelen hebben de kinderen de keus uit de zandbak, de klimboom, het speelhuisje met glijbaan, rollend materiaal, bouw materiaal en klein materiaal.

In de kleutergroepen vindt systematische observatie plaats met behulp van een erkend observatiemiddel. Met dit kleutervolgsysteem observeert de leerkracht vanuit leerlijnen duidelijk omschreven ontwikkelingsdoelen. Daarbij staan de spelende kleuter en het ontwikkelingsmateriaal centraal. In groep 2 worden in januari de CITO-toetsen Taal en Rekenen voor kleuters afgenomen. Aan de hand van deze resultaten wordt afgestemd waarop de kinderen meer uitdaging, dan wel extra begeleiding nodig hebben.

Nader overleg vindt plaats over de notitie 'Kleuteronderwijs, samen bouwen', waarbij in ieder geval aandacht wordt besteed aan:

- implementatie signalerings- en observatiesysteem kleuters
- Cito-toets in groep 2
- bespreking ontwikkeling kleuter door leerkracht en intern begeleider en door leerkracht groep 3 met vorige leerkracht
- structureel aandacht aan de waarden vriendelijkheid, gehoorzaamheid, beleefdheid en ordelijkheid
- structureel vormgeving ouderbetrokkenheid

Groep 3 t/m 8

Op 't Bolwerk geven de leerkrachten effectieve instructie (klassikale instructie en/of instructie aan kleinere groepen). De kinderen zijn daarna in groepen zelfstandig bezig met het verwerken van de leerstof. Op 't Bolwerk wordt ook gewerkt met dag- en weektaken. De introductie hiervan begint in groep 4 en wordt geïntensiveerd in de volgende schooljaren.

Om zelfstandig te kunnen werken worden van kinderen bepaalde vaardigheden gevraagd, met name ten aanzien van de mate van zelfstandigheid en het vermogen om samen te kunnen werken met andere kinderen. Dit leren de kinderen al in de kleutergroepen. Het grote voordeel van deze manier van werken is dat kinderen veel meer in hun eigen tempo en op hun eigen niveau de leerstof kunnen verwerken.

Vanaf groep 3 zijn de kinderen gegroepeerd naar leeftijd, met dien verstande dat een kind alleen dán naar groep 3 gaat, als het daar qua ontwikkeling en in sociaal-emotioneel opzicht aan toe is. Dit zijn zaken die vanzelfsprekend in nauw overleg met de ouders/verzorgers worden besproken. In de groepen 3 en 4 wordt veel tijd en aandacht geschonken aan het leren lezen en schrijven.

Ook in deze groepen zijn welbevinden en betrokkenheid belangrijke begrippen.

De cognitieve vakken (rekenen, taal, lezen) krijgen alle tijd en aandacht in de ochtenduren.

We bieden de kinderen een programma met een herkenbare structuur.

In de blokken instructie en/of zelfstandig werken wordt optimaal aandacht geschonken aan de cognitieve vaardigheden, waarbij gestreefd wordt naar een zo optimaal mogelijk passend leerrendement:

- goed, handig en met inzicht leren rekenen;
- een hoog niveau bereiken van technisch en begrijpend lezen, waarbij het ontwikkelen van een grote woordenschat een belangrijke voorwaarde is;
- goed kunnen luisteren, spreken en schrijven.

De leerlingen worden in kleine groepjes geïnstrueerd (instructietafel) of ondersteund door hun eigen leerkracht.

In het stiltelokaal verzamelen zich leerlingen die zelfstandig o.l.v. één volwassene aan het werk zijn.

De frequentie daarvan hangt mede af van de beschikbaarheid van toezichhouders.

Door te werken met weektaken kunnen de kinderen zelf kiezen in welke volgorde zij hun werk maken. De leerkrachten hebben de mogelijkheid om de weektaak aan het niveau van het kind aan te passen. In de praktijk zie je verschillende weektaken, aangepast aan de mogelijkheden van het kind.

In de bovenbouw krijgen de zaakvakken (aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en milieu) en de creatieve vakken (handvaardigheid, tekenen, muziek, drama, dans) een plaats in het **atelieronderwijs** in de middaguren. De ateliers zijn voor de leerlingen van de groepen 5 tot en met 8. Niet alleen de zaakvakken en de creatieve vakken krijgen een plaats in de ateliers. Ook dans, drama, koken, filosoferen met kinderen, schaken, constructiemateriaal en een extra gymles zijn hierin ondergebracht. Zoveel mogelijk wordt rekening gehouden met interesses en hobby's van de kinderen. De kinderen mogen 2 maal per week zelf kiezen aan welk atelier ze gaan deelnemen.

Leerkrachten verzorgen ateliers die ze leuk vinden en/of waar ze goed in zijn (teamteaching)!

Talenten van kinderen en leerkrachten worden hierbij verder ontplooid.

Wij willen de kinderen stimuleren in hun ontwikkeling en hen helpen om zich zo volledig mogelijk te kunnen ontplooiën. Wij willen de kinderen een stevige basis geven om te kunnen voldoen aan de eisen van de hedendaagse maatschappij.

3.4 Zorgbeleid

Passend Onderwijs

Passend onderwijs is de naam voor de manier waarop onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt georganiseerd.

Door passend onderwijs kunnen meer kinderen, eventueel met extra ondersteuning, in het reguliere onderwijs blijven.

Ieder kind verdient goed onderwijs. Goed onderwijs stelt kinderen in staat hun talenten te ontwikkelen en daagt hen uit om steeds een stap verder te zetten. Met passend onderwijs wordt de verantwoordelijkheid voor onderwijsondersteuning neergelegd bij de schoolbesturen. Schoolbesturen hebben zorgplicht en werken samen in een samenwerkingsverband. Onze scholen zijn lid van het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs regio Leiden (PPO; www.ppo-regioleiden.nl). Door de verantwoordelijkheden dicht bij de scholen te leggen, wordt beter aangesloten bij de ondersteuningsvraag van kinderen. Goede ondersteuning in de reguliere scholen voorkomt dat kinderen aangewezen zijn op het speciaal (basis)onderwijs. Voor kinderen die dat echt nodig hebben, blijven deze speciale scholen bestaan.

De school is in staat om de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen vast te stellen en vervolgens, samen met de ouders, ondersteuning te arrangeren. Hiertoe krijgt de intern begeleider van de school vanuit de algemene middelen jaarlijks een budget.

De school werkt vanuit de principes van handelingsgericht werken en wordt ondersteund door een collegiaal netwerk, aangestuurd door de intern begeleider. Dit netwerk bestaat uit ouders, de intern begeleider, de leerkracht en externe deskundigen. De school houdt de regie.

Passend Primair Onderwijs regio Leiden

PCBO Leiderdorp valt onder Passend Primair Onderwijs regio Leiden, kortweg PPO. Zij ondersteunt basisscholen bij het omgaan met verschillen tussen kinderen in de groep. Scholen uit Leiden, Voorschoten, Leiderdorp, Zoeterwoude, Kaag en Brasem en Oegstgeest zijn aangesloten bij ons samenwerkingsverband. In de Leidse regio zijn ongeveer 19.000 basisschoolkinderen verdeeld over 70 reguliere basisscholen en één speciale basisschool.

De basisscholen in de regio Leiden werken samen om voor alle kinderen een passend onderwijsaanbod te kunnen bieden.

Dit vindt plaats door:

- het professionaliseren van leerkrachten;
- het ondersteunen van scholen bij de aanpak van kinderen met een specifieke hulpvraag;
- het beschikbaar stellen van deskundigheid over uiteenlopende onderwerpen zoals leesproblemen, gedragsproblemen, klassenorganisatie, pesten, gesprekken met ouders enz;
- samenwerking te bevorderen met de jeugdhulpverlening;
- te adviseren over andere vormen van (speciaal) onderwijs;
- te ondersteunen bij het vinden van het best passende onderwijsarrangement.

Basisondersteuning

Ons onderwijs is erop gericht om kinderen concrete mogelijkheden in handen te geven om inhoud te geven aan de wereld om hen heen. Daarbij spelen veel vaardigheden een rol, waarvan taal/lezen, schrijven en rekenen tot de basisvaardigheden horen. De ontwikkeling van deze vaardigheden samen met de sociaal- emotionele ontwikkeling van de kinderen volgen we nauwlettend aan de hand van toetsen en observaties. Om tegemoet te komen aan de verschillen tussen kinderen wordt er gewerkt met groepsplannen op drie niveaus.

Zorgroute

Met de zorgroute stemt de school het onderwijs af op de onderwijsbehoeften van alle leerlingen. De route stimuleert handelingsgericht en planmatig werken en realiseert een transparante zorgstructuur op de school. Hierin is proactief handelen een uitgangspunt.

De route geeft aan welke stappen er worden gezet in het proces van signaleren en arrangeren, zowel op het niveau van de school als op het niveau van het samenwerkingsverband. Dit proces start bij de signalering door een leerkracht of door de ouders van een ondersteuningsbehoefte bij een leerling en eindigt op het moment dat passend onderwijs voor deze leerling gerealiseerd is.

In de cyclus handelingsgericht werken (HGW) zet de school de volgende stappen:

- verzamelen van gegevens uit toetsen, observatie, en gesprekken met leerlingen/ouders in een groepsoverzicht;
- het groepsoverzicht biedt beknopt en bondig zicht op de geplande vaardigheidsgroei per leergebied, de groei van de leerlingen op meerdere toetsmomenten en de actuele stand van zaken met betrekking tot de factoren die de ontwikkeling en het leren van de leerlingen belemmeren en bevorderen;
- signaleren van de leerlingen die zich niet conform de verwachtingen of prognose ontwikkelen;
- benoemen van onderwijsbehoeften van leerlingen;
- clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften in subgroepen;
- doelgericht opstellen van een groepsplan op basis van de clustering;
- uitvoeren en evalueren van het groepsplan;
- afsluiten met groepsbesprekingen;
- monitoren en evalueren. Twee maal per jaar vindt een evaluatie plaats of de leerlingen hun geplande vaardigheidsgroei bereikt hebben.

Indien zowel leerkracht als intern begeleider (en ouders) handelingsverlegen zijn, roept de intern begeleider de hulp van het ondersteuningsteam in.

Ondersteuningsteam

Alle basisscholen van het samenwerkingsverband werken in een ondersteuningsteam samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Een *ondersteuningsteam* wordt gevormd door de directeur van de school (voorzitter), de intern begeleider van de school (secretaris), de adviseur Passend Onderwijs en de schoolmaatschappelijk werker. Aanwezigheid van de leerkracht is zeer gewenst. Overige instanties zoals de jeugdarts of de leerplichtambtenaar kunnen worden uitgenodigd. Dit team spreekt met ouders over hun kind als de ontwikkeling van het kind daar aanleiding toe geeft en als de school of de ouders zich zorgen maken. Vooraf wordt een groeidocument opgestart waarin alle relevant informatie wordt verzameld.

Een ondersteuningsteam adviseert welke ondersteuning en begeleiding het kind en mogelijk ook de ouders nodig hebben. Er wordt een plan opgesteld en er wordt afgesproken wie van de aanwezigen actie onderneemt en wanneer.

Het ondersteuningsteam komt op afroep bij elkaar.

3.5 Leerstofaanbod

Groepen 1 en 2

Kring

In de kring komen de volgende vakgebieden aan de orde:

- godsdienstige vorming: verhalen uit de Bijbel, kringgesprekken, zingen van liederen
- taalontwikkeling: voorlezen, luisteren, kringgesprekken, ontwikkeling van de fantasie, taalspelletjes, geheugentraining
- muzikale vorming: zingen, muziekinstrumenten, hoog/laag, hard/zacht, vlug/langzaam, maat/ritme
- rekenen/wiskunde : getalbegrip, ruimtelijke oriëntatie
- natuur- en milieueducatie
- verkeer

Leerhouding:

	4-jarigen	5- en 6-jarigen
Motivatie/interesse	- openstaan voor nieuwe (school-) situatie(s)	- openstaan voor nieuwe opdrachten - tempo ontwikkelen - tijd nemen voor goed resultaat
Zelfstandigheid	- goed omgaan met spelmateriaal en het materiaal gebruiken zoals het bedoeld is	- kritiek ontwikkelen op eigen prestatie - overzien wanneer hulp wel of niet nodig is - kritiek accepteren
Taakbesef	- eenvoudige opdrachten uitvoeren en overzicht hebben van daarbij benodigde materialen - aandacht opbrengen voor een opdracht (5 tot 10 minuten)	- zich een taak stellen - een plan maken - aandacht opbrengen voor een opdracht (10 tot 20 minuten)

Motorische ontwikkeling (fijne motoriek):

	4-jarigen	5- en 6-jarigen
Bouwen	- bouwen met groot constructiemateriaal	- maken en bouwen van meer ingewikkelde figuren met klein materiaal
Tekenen en schilderen	- van vuistgreep naar juiste potloodgreep - vrij werken met groot materiaal - stimuleren om binnen de lijnen te kleuren	- juiste potloodgreep - van eenvoudige figuren tekenen en schilderen naar tekenen met details - kleuren binnen de lijnen
Knippen	- het goed vasthouden van de schaar en het aanleren van de juiste knipbeweging	- knippen van golvende en kartellijnen - knippen van complexe

	- knippen van rechte en gebogen lijnen - knippen van een hoek	- figuren - knippen van karton
Plakken	- omgaan met plaksel en kwast - plaksel smeren langs de omtrek van de te plakken figuren	- plakken van ruimtelijke figuren - plakken van kosteloos Materiaal - plakken met lijm
Vouwen	- aanleren van de vouwtechniek - recht kruis vouwen	- schuin kruis vouwen - zestien vierkantjes vouwen - meer ingewikkelde vouwsels maken - vouwen combineren met andere technieken
Motorische ontwikkeling (grote motoriek):		
	4-jarigen	5- en 6-jarigen
Bewegen in de ruimte	- lopen en rennen - springen met twee voeten tegelijk - ritmisch lopen	- huppelen - hinkelen - op een been staan - bewegen op muziek
Met klein materiaal	- rollen met de bal - mikken met de bal, de pittenzak - springen in en uit een hoepel	- werpen en vangen van bal, pittenzak - bewegen met hoepels
Met groot materiaal	- klimmen en klauteren - over een bank gaan - lage afsprong - ver springen - rollen	- gaan over een bank met kleine obstakels - balanceren - hogere afsprong met of zonder hulp - koproel - duikelen
Met buiten materiaal	- omgaan met rollend materiaal - bouwen van hutten etc. - bouwen en graven met zand - lopen en rennen - omgaan met klein materiaal	

Materiaaloverzicht groep 1 t/m 8

In onderstaande tabel staan de in gebruik zijnde methoden en materialen genoemd. Voor de doelstellingen per vakgebied, verwijzen wij naar de handleidingen van de methoden. In een aantal gevallen is een nadere toelichting vereist. Deze toelichting staat onder de tabel. Door het gebruik van deze methoden en materialen wordt aan de kerndoelen voldaan.

Vakgebied/ methoden en materialen	Gr 1	Gr 2	Gr 3	Gr 4	Gr 5	Gr 6	Gr 7	Gr 8
Nederlandse taal								
Schatkist	x	x						
Van beginnende geletterdheid tot lezen	x	x						
Diverse ontwikkelingsmaterialen	x	x						
Werkbladen voor taalonderwijs	x	x						
Lessuggesties digibord	x	x						
Programma's SchoolTV	x	x						
Veilig Leren Lezen			x					
Taal op Maat				x	x	x	x	X
Spelling op Maat				x	x	x	x	x
Estafette				x	x	x		
Nieuwsbegrip XL				x	x	x	x	x
Muiswerk	x	x	x	x	x	x	x	x
Rekenen en wiskunde								
Reken Zeker		x	x	x	x	x	x	x
Muiswerk	x	x	x	x	x	x	x	x
Wereldoriëntatie								
Wereldzaken					x	x	x	x
Tijdzaken					x	x	x	x
Natuurzaken					x	x	x	x

Natuur, schoolTV	x	x	x	x				
Verkeer								
School op seef	x	x	x	x	x	x	x	x
Stoepie			x					
Veilig Verkeer Nederland Jeugd Verkeerskrant				x	x	x	x	x
Engels								
Take it easy	x	x	x	x	x	x	x	x
Godsdienst								
Trefwoord	x	x	x	x	x	x	x	x
Burgerschap en sociale integratie								
Trefwoord	x	x	x	x	x	x	x	x
Actief Democratisch Burgerschap	x	x	x	x	x	x	x	x
Schooltv weekjournaal					x	x	x	x
Gymnastiek								
Eigen leerpakket	x	x	x	x	x	x	x	x
Expressievakken								
Moet je doen	x	x	x	x	x	x	x	x

Toelichtingen

Taal

Muiswerk is voor Begrijpend Lezen en Studievaardigheden als ondersteunend lesmateriaal, onder meer in de vorm van huiswerk, geïntegreerd.

Rekenen

Er wordt steeds meer gebruik gemaakt van ICT in het onderwijs. Muiswerk Rekenen is geïntegreerd in het reguliere programma.

Wereldoriëntatie

Binnen de lessen wereldoriëntatie komen de onderdelen Maatschappelijke verhoudingen, Bevordering van gezond gedrag en Geestelijke stromingen aan de orde. Aansluitend op de actualiteit, lessen of dagelijkse gebeurtenissen worden met name in de hogere groepen onderwerpen behandeld, die binnen dit vak- en vormingsgebied vallen.

Verkeer

Praktijklessen vormen een vast onderdeel van het programma. Deze lessencyclus is gebaseerd op de methode School op Seef.

Godsdienst

Expliciete godsdienstige vorming vindt in onze school plaats op verschillende momenten:

- in de lessen godsdienst/levensbeschouwing;
- op andere momenten, zoals dagopeningen, vieringen en festiviteiten.

Bij de godsdienstige vorming maken onze leerlingen uitdrukkelijk kennis met de levensbeschouwelijke uitgangspunten op basis waarvan onze christelijke school handelt.

Wij zijn ons er daarbij steeds van bewust dat onze school, met een open aannamebeleid, een afspiegeling vormt van de multireligieuze samenleving. Leerlingen van diverse religies of zonder levensbeschouwelijke achtergrond bezoeken onze school en daarom wordt aandacht en begrip voor andere culturen en overtuigingen gestimuleerd nadrukkelijk gestimuleerd. Als methode voor het vakgebied maken we gebruik van "Trefwoord".

De algemene doelstelling van de methode 'Trefwoord' is: wederkerige ontmoeting tot stand te brengen tussen de belevingswereld van kinderen en de joods-christelijke geloofstraditie zoals die vanuit de Bijbel tot ons komt.

Met deze methode willen we het volgende bereiken:

- een bijdrage leveren aan de levensbeschouwelijke benadering en verdieping van levensvragen en levenservaringen van kinderen;
- kennismaking met en verdieping van met name de Bijbelse verhalen en feest- en gedenkdagen in de christelijke traditie;
- een bijdrage leveren aan de dialoog met mensen uit andere godsdienstige en levensbeschouwelijke oriëntaties.

Burgerschap en sociale integratie

Actief burgerschap is de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren. Met behulp van onze levensbeschouwelijke methode (en bijbehorende dagopening) en het systematisch en structureel aandacht vragen voor de kernwaarden op onze school, bevorderen wij de sociale integratie van onze leerlingen. Vanuit de zaakvakken (aardrijkskunde, natuur, geschiedenis) wordt aan de hand van thema's dieper ingegaan op burgerschapsonderwerpen als politiek, actualiteit, staatsinrichting en milieu. Met behulp van gastlessen en excursies worden deze en actuele onderwerpen verder uitgediept. Gedurende het schooljaar wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de kernwaarden van onze school, die thematisch worden aangeboden, in de school zichtbaar zijn en in de klassen worden behandeld.

Sociale veiligheid

In samenwerking met de GGD werken wij op school actief aan participatie en bewustwording bij ouders, medewerkers en leerlingen op het gebied van (sociale) veiligheid. Hierbij hoort onder meer het uitbreiden van de lessen die hierover in de klassen worden gegeven, jaarlijkse voorlichting voor ouders en training van medewerkers in het herkennen van en omgaan met problematiek op het gebied van (sociale) veiligheid. Reeds bestaande protocollen zijn verwerkt tot een samenhangend beleidsplan op dit punt. Wij streven ernaar in 2020 een landelijk erkend certificaat voor sociale veiligheid toegekend te hebben gekregen.

Gymnastiek

Kinderen bewegen veel en graag. Dat is bijvoorbeeld te zien op het schoolplein tijdens het buitenspelen. Het stimuleren van die actieve leefstijl is een belangrijke doelstelling van het bewegingsonderwijs. Daarom leren kinderen in het bewegingsonderwijs deel te nemen aan een breed scala van bewegingsactiviteiten, zodat ze een ruim 'bewegingsrepertoire' opbouwen. Dat repertoire bevat motorische aspecten, maar ook sociale vaardigheden.

Leerlingen ervaren de grondbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen in aansprekende bewegingssituaties. Het gaat om bewegingsvormen als balanceren, springen, klimmen, schommelen, duikelen, hardlopen en bewegen op muziek, om spelvormen als tikspelen, doelspelen en andere spelactiviteiten waarbij het gaat om mikken, jongleren en stoeien. Vanuit dit schoolaanbod zullen kinderen zich meer oriënteren op de buitenschoolse bewegings- en sportcultuur en de meer seizoensgebonden bewegingsactiviteiten.

De meeste bewegings- en sportactiviteiten worden gezamenlijk ondernomen en dus is het nodig om te leren wat de regels zijn, hoe die na te leven en wie welke rol speelt. Verder hoort daarbij dat kinderen elkaar helpen, op veiligheid letten, elkaars mogelijkheden respecteren en eigen mogelijkheden verkennen. Bij 'bewegen' hoort ook dat er plezier aan te beleven is. Dat plezier is van groot belang voor een blijvende deelname aan bewegingsactiviteiten.

De leerlingen van groep 3 t/m 8 krijgen gymles van een vakleerkracht.

De vakleerkracht werkt de bovenstaande kerndoelen uit in de zogenaamde leerlijnen van het 'Basisdocument Bewegingsonderwijs'. Deze leerlijnen geven aan wat kinderen in de loop van het leerproces leren en wat de leeropbrengst of het beoogde leerresultaat is.

3.5.3 Kwaliteitsbewaking

Door middel van niet-methodegebonden toetsen (CITO LVS) voor Spelling, Technisch Lezen, Begrijpend Lezen en Rekenen & Wiskunde, door middel van methodegebonden toetsen en met behulp van observaties bewaken wij de kwaliteit van het onderwijs. De schoolleiding bewaakt samen met de Intern Begeleider en het team de invoering van de nieuwe methoden en geeft tijdens teamvergaderingen voorstellen voor kwaliteitsbevorderende maatregelen. Door middel van dwarsdoorsneden en trendanalyses van de opbrengsten worden gegevens uit het leerlingvolgsysteem geanalyseerd, zodat kan worden gereflecteerd op de behaalde resultaten. Zo nodig passen wij ons handelen daarop aan.

3.5.4 ICT

De vier scholen van de PCBO hebben op ICT-gebied de krachten gebundeld. Eén van de directeuren is eindverantwoordelijk voor de ICT en wordt daarbij één dag in de week ondersteund door een ICT-coördinator. Samen hebben zij onder andere tot taak om de leerkrachten te begeleiden in het gebruik van ICT op school. In de groepen van de bovenbouw krijgen de kinderen wekelijks les van een vakleerkracht Moderne Media, waarbij het praktische gebruik van ICT maar ook het omgaan met digitale media in de moderne maatschappij het hoofdonderwerp van de lessen vormen. Alle methoden benutten ICT bij het aanbod van de leerstof. Basisvaardigheden die de kinderen bij het ICT-gebruik nodig hebben, worden aangeleerd met behulp van een leerlijn 'computervaardigheden' die regelmatig wordt aangepast aan de veranderende technologie. ICT is op de PCBO-scholen geen doel op zichzelf, maar een hulpmiddel om bepaalde doelen te kunnen bereiken. In de scholen zijn touchscreens en kasten met chromebooks aanwezig om dit te ondersteunen. De scholen beschikken over een goed functionerend netwerk. Een en ander is nader uitgewerkt in het beleidsplan ICT .

3.6 Beleidsvoornemens onderwijskundig beleid

- Wij willen het leesplezier en daarmee de leesvaardigheid van de kinderen vergroten. Aan de hand van het 'Leesverbeterplan PCBO Leiderdorp', aangestuurd door de betreffende LB'er, wordt structureel aan de verhoging van het leesplezier en de leesvaardigheid gewerkt. Daarbij kan, waar nodig, gebruik worden gemaakt van het door de PCBO beschikbaar gestelde extra budget, zo mogelijk aangevuld met een bijdrage uit het schoolfonds.
- Tijdens de personeelsvergaderingen blijft regelmatig aandacht geschonken worden aan Handelings Gericht Werken.
- Het onderwijs op de scholen van de PCBO wordt meer 'waardengedreven' gemaakt, waarbij het begrip 'Vertrouwen' centraal staat. Een leerkracht coördineert de vormgeving volgens de richtlijnen zoals beschreven in de notitie 'Waarden gedreven onderwijs PCBO Leiderdorp'. Het Waardengedreven onderwijs moet zichtbaar zijn in uiterlijkheden, maar vooral ook in het doen en laten van leerkrachten en leerlingen.
- Het incasseringsvermogen en de weerbaarheid van de kinderen van de groepen 1 t/m 5 wordt zichtbaar vergroot met behulp van het project 'schooljudo'.
- Wij streven ernaar in 2020 een landelijk erkend certificaat voor sociale veiligheid toegekend te hebben gekregen.
- Aan het einde van de planperiode moeten 21st century skills, een leergang ICT-vaardigheden (Moderne Media), het onderwijs in de Engelse taal in alle groepen, het muziekonderwijs en cultuureducatie, al dan niet met behulp van vakleerkrachten, in het leerstofaanbod zijn geïmplementeerd.
- Nader overleg vindt plaats over de notitie 'Kleuteronderwijs, samen bouwen', waarbij in ieder geval aandacht wordt besteed aan:
  - implementatie signalerings- en observatiesysteem kleuters
  - Cito-toets in groep 2
  - bespreking ontwikkeling kleuter door leerkracht en intern begeleider en door leerkracht groep 3 met vorige leerkracht
  - structureel aandacht aan de waarden vriendelijkheid, gehoorzaamheid, beleefdheid en ordelijkheid
  - structureel vormgeving ouderbetrokkenheid

Hoofdstuk 4 Personeelsbeleid

4.1 Strategische doelen personeelsbeleid PCBO Leiderdorp

Alle medewerkers zijn goed toegerust om kwalitatief uitstekend onderwijs te realiseren.

- De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het onderwijsproces van de leerlingen en voor hun eigen ontwikkelingsproces.
- De leerkrachten stellen de onderwijsbehoeften van kinderen centraal en houden rekening met de talenten van de kinderen.
- De leerkrachten werken procesmatig aan doelen, waarbij een analytisch vermogen onontbeerlijk is.
- De leerkrachten voelen zich medeverantwoordelijk voor de inrichting van passend onderwijs.
- PCBO Leiderdorp ondersteunt actief dat leerkrachten constructief samenwerken.
- PCBO Leiderdorp stimuleert, ondersteunt, faciliteert en organiseert de ontwikkeling van de leerkrachten.

4.2 Ons huidige personeelsbeleid

Personeelsbeleid

Het personeelsbeleidsplan moet nog worden geactualiseerd, waarbij speciale aandacht moet worden geschonken aan de mogelijkheden en beperkingen die de verschillen in leeftijd met zich mee kunnen brengen.

Hierin wordt ook beleid beschreven hoe de PCBO bij het aantrekken van nieuwe leerkrachten rekening houdt met de verdeling man/vrouw, specialisatie onderbouw/bovenbouw en fulltimers/parttimers.

Mobiliteit

De leerkrachten van de PCBO Leiderdorp zijn breed inzetbaar. Zij hebben een benoeming op stichtingsniveau en kunnen derhalve op alle vier de scholen en in alle groepen worden ingezet. De PCBO Leiderdorp wil haar leerkrachten zo mogelijk inzetten op de plekken waar zij het beste uit zichzelf naar boven weten te halen. Daarbij moet rekening gehouden worden met de ontwikkeling en instandhouding van sterke teams.

Een en ander moet nader worden beschreven in een nog te ontwikkelen mobiliteitsplan.

Scholingsbeleid

De leerkrachten worden gestimuleerd om zich doorlopend bij te scholen. De PCBO heeft in samenwerking met CPS een omvangrijk lesson-study programma voor drie jaar opgezet. Dit programma is gericht op in coöperatieve samenwerking vergroten van de vaardigheden die nodig zijn om de "6 rollen van de leraar" te kunnen uitvoeren. Daarnaast is een flink scholingsbudget beschikbaar voor individuele scholing door studie en coaching.

Planning en evaluatie

Voor de beoordeling van functioneren is een gesprekscyclus van 'planning en evaluatie' van kracht. Naast een aantal algemene basisregels waar medewerkers zich aan dienen te houden, wordt per medewerker afzonderlijk een aantal zo concreet mogelijke (SMART) afspraken gemaakt. In de maanden voor de zomervakantie vindt een evaluatie- en planningsgesprek plaats. In november wordt de voortgang besproken.

Taakbeleid

Een deel van de werkweek van een leerkracht bestaat uit het geven van onderwijs. Naast deze 'contacturen' zijn er nog een fors aantal andere werkzaamheden te verrichten. Om de resterende uren voor correctie, voorbereiding, oudercontacten, commissies, medezeggenschapsraad, magazijnbeheer enz. evenredig en conform de benoemingsomvang te verdelen over de leerkrachten is 'taakbeleid' ontwikkeld.

Funciemix

De PCBO Leiderdorp wil tot een samenhangend stelsel van deskundigheden komen. Naast taal- en rekendeskundigheid gaat het ook om boven- en onderbouwspecialisme, remedial teaching, gedragsspecialisme, talentbegeleiding, techniek, cultuur end. Deze deskundigheden dienen goed over de scholen te worden verdeeld. Inmiddels functioneert 40% van de leerkrachten in een LB functie.

4.3 Beleidsvoornemens op personeelsbeleid

- Spreiding van kennis en vaardigheden bij de meer ervaren leerkrachten is aanwezig. Deze kennis en vaardigheden dienen evenredig verdeeld te zijn over de scholen. De mogelijke inzet op andere scholen van leerkrachten met specifieke kennis en vaardigheden gedurende een beperkt aantal uren en een beperkte periode (bijvoorbeeld een semester) houdt aandacht;
- Voor de (kern)vakken Engels en Moderne Media worden in- dan wel extern vakleerkrachten aangewezen of aangesteld;
- Er wordt blijvend geïnvesteerd door gerichte scholing en coaching/intervisie aan te bieden op de terreinen waar dat nodig/gewenst is;
- In samenwerking met het CPS wordt gewerkt aan de kwaliteitsverbetering van de onderwijsinhoud. De 'zes rollen van de leerkracht' zullen in dit verbeteringstraject centraal staan. Leerkrachten scholen zich in het gebruik van het GRIMM-model en oefenen in het ontwerpen van goed doordachte lessen met behulp van 'Lesson Study'.
- Voor wat betreft planning en evaluatie zijn er duidelijke voor alle medewerkers geldende afspraken en daarnaast een aantal jaarlijks te evalueren individuele afspraken. Leerkrachten dienen zichtbaar te investeren in kennis en vaardigheden. Alle afspraken worden zo SMART mogelijk geformuleerd;
- Met de omvang van het aantal overhead medewerkers wordt uiterst kritisch omgegaan. Kennis en vaardigheden van het management worden optimaal onderhouden.
- Er is een personeelsbeleid (inclusief leeftijdsbewust personeelsbeleid);
- Er is beleid m.b.t. functiemix, waarin is opgenomen: functieomschrijvingen, specialismen per school/ specialismen binnen de Stichting;
- Er is een formatiebeleid ontwikkeld waarin wordt beschreven hoe de PCBO bij het aantrekken van nieuwe leerkrachten rekening houdt met de verdeling man/vrouw, specialisatie onderbouw/bovenbouw en fulltimers/parttimers;
- Een mobiliteitsplan is ontwikkeld.

Hoofdstuk 5 Bedrijfsvoering

5.1 Strategische doelen

Alle activiteiten zijn gericht op het scheppen van voorwaarden om het primaire proces, onderwijs aan kinderen, zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

- De bestuurder geeft leiding aan directeuren en creëert voorwaarden voor het optimaal ondersteunen van de scholen en wordt ondersteund door een stafmedewerker.
- Onderwijs vindt plaats in goede, veilige en duurzame schoolgebouwen.
- De financiële middelen worden hoofdzakelijk ingezet voor het primaire proces.
- Binnen de beschikbare middelen wordt optimaal ruimte gezocht om individueel passend onderwijs te versterken
- Waar nodig en mogelijk wordt bestuurlijke samenwerking, gericht op een sterker organisatorisch en financieel draagvlak, nagestreefd.
- Samenwerking met andere scholen die tot versterking kan leiden, wordt waar nodig en mogelijk nagestreefd.
- Ouders van kinderen op de vier locaties van de PCBO wordt, in samenwerking met kinderopvangorganisaties, zoveel mogelijk een aanbod gedaan van 07.30 tot 18.30 uur, inclusief peuteropvang en collectief overblijven.
- Er wordt naar gestreefd om tijdens de planperiode het aantal leerlingen op de scholen van de PCBO te laten groeien naar 750 à 800.

5.2 Organisatie

5.2.1 Doelstellingen van 't Bolwerk

- Ochtend- en middagprogramma vormen een aansluitend geheel inclusief collectief overblijven. Het collectief overblijven vindt plaats in samenwerking met FloreoKids, maar onder regie van de school.
- Het schoolgebouw voldoet aan de eisen van nu.

5.2.2 Beleidsvoornemens van 't Bolwerk

- Als gevolg van de wens studie- en ontwikkelingstijd te creëren voor de medewerkers van de PCBO, worden de schooltijden aangepast. Dat betekent schooltijden van 08.40 – 15.00 uur op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag. Op woensdag eindigt de onderbouw (groep 1 t/m 4) om 11.30 uur en de bovenbouw (groep 5 t/m 8) om 12.30 uur.
- 't Bolwerk richt zich op een leerlingenaantal van rond de 205 op de teldatum van 1 oktober door het bieden van kwalitatief uitstekend onderwijs in een gestructureerde en veilige omgeving.

5.3 Financieel beleid

5.3.1 Doelstellingen van de PCBO Leiderdorp

- Weerstandsvermogen en liquiditeit moeten een duidelijke buffer vormen.
- Investerings in leermiddelen, meubilair en huisvesting moeten op peil blijven.
- De financiële middelen worden hoofdzakelijk ingezet voor het primaire proces.

5.3.2 Beleidsvoornemens van de PCBO Leiderdorp

- De verdeling 80%, 17%, 3%, ten behoeve van respectievelijk personele en materiële uitgaven en vermogensopbouw, is het uitgangspunt voor de middelenverdeling.
- Er wordt een behoedzaam financieel beleid gevoerd om de liquiditeitspositie te bewaken en voldoende ruimte te houden voor noodzakelijke investeringen.
- Gestreefd wordt naar meer zelfstandig te besteden financiële ruimte voor de scholen om de onderwijskwaliteit te versterken.

5.4 Materieel

5.4.1 Doelstellingen

Vervanging van lesmethoden, ICT-middelen en meubilair geschiedt met behulp van meerjarenplannen.

5.4.2 Beleidsvoornemens

Jaarlijkse bijstelling van de meerjarenplanning

5.5 Huisvesting

5.5.1 Beleidsvoornemens

- Het schoolgebouw van 't Bolwerk heeft renovatiewerkzaamheden nodig. In het schooljaar 2018-2019 zal begonnen worden met de renovatie van de toiletgroepen van de leerlingen. Het schilderwerk in de school staat ook op de agenda;
- Het bijhouden van ons groene schoolplein is een aandachtspunt;
- De conciërges van de stichting PCBO moeten in toenemende mate samenwerken om in onderhoud en beheer van de gebouwen en pleinen een substantiële bijdrage te hebben;
- Wanneer het leerlingaantal zal stijgen vanuit de kleuterbouw, zal een extra instroomgroep gerealiseerd dienen te worden. Hiervoor zullen we dan de huidige teamkamer moeten opofferen.

5.5.2 Doelstellingen voor 't Bolwerk

- Voor de scholen van de PCBO is een meerjarig onderhoudsplan aanwezig.
- Op 't Bolwerk speelt de conciërge een leidende en coördinerende rol in onderhoud en beheer van gebouw en plein, onder regie van de directie.

Hoofdstuk 6 Ouders en externe relaties

6.1 Huidige situatie

6.1.1 Communicatie met ouders/verzorgers

Het contact tussen school en ouders wordt beschouwd als een van de belangrijkste factoren die de schoolloopbaan van kinderen beïnvloedt. Wij proberen dan ook op verschillende manieren het contact tot stand te brengen:

- wekelijkse nieuwsbrief, ook op de schoolsite na te lezen;
- actuele en volledige website van de scholen, waarop ook per klas informatie en beeldmateriaal te vinden is over de gebeurtenissen op school;
- feesten en vieringen: bij vrijwel alle feesten en vieringen zijn ouders welkom;
- inrichting school en omgeving: we proberen de school zo toegankelijk mogelijk te maken voor kinderen én ouders;
- informatieavonden;
- spreekavonden;
- huisbezoeken bij alle nieuwe leerlingen;
- in de groepen 1 t/m 4 (*groep 3 en 4 tot 1 februari*) komen ouders in de klas om hun kinderen te brengen;
- ouderportaal waar ouders de resultaten van hun kind kunnen bekijken .

De ervaring is thans dat ouders naarmate hun tijd op 't Bolwerk vordert, steeds beter de kanalen van communicatie en informatievoorziening leren kennen en weten te hanteren. De school streeft ernaar deze ontwikkeling te bespoedigen door een beleid te ontwikkelen ten aanzien van de ontvangst van en omgang met 'nieuwe ouders', met name waar het een eerste schoolgaande kind betreft.

Ook is hulp van ouders welkom. Op initiatief van de groepsleerkracht kunnen ouders gevraagd worden om bij verschillende activiteiten te helpen. Waar de activiteiten een groot deel van of de gehele school betreffen wordt deze communicatie centraal georganiseerd.

't Bolwerk heeft een ouderraad die behulpzaam is bij diverse activiteiten. Ook voor de organisatie van verkeerslessen, sportactiviteiten en ateliers of het uitvoeren van klusjes in de school zijn ouders actief bij de school betrokken. Bovendien kent de school het systeem van "klassenouders". Deze ouders hebben direct contact met de klassenleerkracht als er binnen de groep hulp nodig is en zijn hierbij eerste aanspreekpunt voor de betrokkenen.

Ouders nemen deel aan het medezeggenschapsoverleg in de vorm van een driekoppige oudergeleding in de medezeggenschapsraad en een afvaardiging in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad van de stichting PCBO. Hierin praten, denken en beslissen zij mee over zaken die 't Bolwerk of PCBO betreffen.

Financiële bijdragen van ouders worden gevraagd in de vorm van bijdragen voor schoolfonds, overblijven, schoolreisje en schoolkamp. Deze bijdragen worden afzonderlijk en gespreid over het schooljaar geïnd. De intentie is deze betalingen meer centraal en gebruiksvriendelijk vorm te geven, waar mogelijk met behulp van een vernieuwde versie van de huidige schoolwebsite.

6.1.2 Overgang PO-VO

De leerkracht van groep 8 heeft regelmatig contact met de brugklas- en zorgcoördinatoren van het Voortgezet Onderwijs. Informatie over leerlingen en oud-leerlingen wordt hierbij uitgewisseld. Ook wordt de voorspoedige overgang van de leerlingen van groep 8 in een zogenaamde ‘warme overdracht’ vormgegeven. Sinds het schooljaar 2017-2018 wordt het schooladvies LWOO en bijbehorende financiering voor de ontvangende VO-school binnen de verzendende basisschool vastgesteld en bekrachtigd. Dit maakt eveneens deel uit van deze besprekingen. Behalve de leerkracht van groep 8, zijn ook de IB'er en directie hierbij betrokken.

Voor de leerlingen waarbij binnen het VO een verhoogde zorg noodzakelijk is dan wel passend wordt geacht, vindt overleg en coördinatie plaats via het Loket Passend Onderwijs van het samenwerkingsverband waartoe de Regenboog behoort.

6.1.3 FloreoKids en Lunchtijd Leiderdorp (voor-, tussen- en naschoolse opvang)

De samenwerking met de in de buurt van het schoolgebouw gehuisveste opvang, is de afgelopen jaren geïntensiveerd. 't Bolwerk en FloreoKids hebben de intentie uitgesproken om te komen tot een samenwerking waarin een doorgaande leerlijn zo optimaal mogelijke ontwikkelingskansen voor de kinderen creëert en waarbij samenwerking, bijvoorbeeld met de viering rondom Sinterklaas, een uitgangspunt is. Tijdens de lunchpauze houden medewerkers van overblijfororganisatie Lunchtijd Leiderdorp toezicht op de spelende kinderen op het schoolplein. Zij hebben op deze momenten de eerste verantwoordelijkheid voor het welzijn en de veiligheid van de kinderen, waarbij de school en de groepsleerkrachten als direct aanspreekbare achterwacht fungeren. Tussen 't Bolwerk en Lunchtijd Leiderdorp vindt op regelmatige basis overleg plaats over de gang van zaken, aandachtspunten en gebeurtenissen op het schoolplein.

6.1.4 De school in de wijk

De school is onderdeel van de wijk. Dat geldt niet in de laatste plaats voor het ruime en buiten schooltijden openbaar toegankelijke schoolplein van 't Bolwerk. Waar mogelijk, wordt meegedaan aan wijkactiviteiten en onder voorwaarden staat het gebouw open voor de wijk. Zo wordt en blijft de school van de wijk en bewaakt de wijk ook wat er op en om de school gebeurt.

6.2 Privacy

't Bolwerk gaat zorgvuldig om met de privacy van haar leerlingen, de zogenaamde persoonsgegevens. Wij maken alleen gebruik van persoonsgegevens als dat nodig is voor het leren en begeleiden van onze leerlingen en voor de organisatie die daarvoor nodig is. De gegevens moeten ook door leveranciers die digitale leermiddelen leveren, met zorgvuldigheid worden behandeld. Wat beeldmateriaal van kinderen betreft, hebben ouders een doorslaggevende stem in het al dan niet gebruiken hiervan.

Met de per 25 mei 2018 in werking getreden Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn de regels omtrent omgang met persoonsgegevens ook voor scholen nadrukkelijk aangescherpt. Om het voor ouders inzichtelijk te maken wanneer en waarvoor persoonsgegevens van hun kind(eren) worden gebruikt, wordt een Privacyreglement opgesteld. Dit reglement zal met instemming van de MR worden vastgesteld en gepubliceerd worden op de schoolwebsite. Ook zal de huidige schoolgids worden aangevuld met op dit punt relevante informatie.

6.3 Beleidsvoornemens

- Er is sprake van een optimale samenwerking tussen de school en de ouders/verzorgers van de leerlingen. Beide partijen weten elkaar zowel voor positieve als negatieve zaken te vinden en zijn op de hoogte van de beschikbare kanalen van communicatie;
- De school heeft een beleid ontwikkeld ten aanzien van de communicatie en informatievoorziening voor 'nieuwe ouders', met name waar het een eerste schoolgaande kind betreft.
- Er is sprake van een optimale samenwerking met het Voortgezet Onderwijs, die zich uit in regelmatig contact met relevante contactpersonen;
- De werkwijze en informatieoverdracht met de kinderopvang is afgestemd en in afspraken gegoten;
- Er is sprake van een goede samenwerking met ministerie, gemeente, andere basisscholen, kinderopvanginstellingen, scholen voor voortgezet onderwijs en wijkorganisaties;
- De website van 't Bolwerk wordt vernieuwd en voorzien van technische mogelijkheden wat betreft financiële administratie en privacybewaking;
- De verschillende financiële bijdragen van ouders gedurende een schooljaar worden op een voor ouders arbeidsextensieve wijze centraal geïnd;
- Er is een helder en schriftelijk vastgelegd beleid omtrent omgang met privacy, vastgelegd in een Privacyreglement en beknopt weergegeven in de schoolgids.

Hoofdstuk 7: Beleidsvoornemens PCB 't Bolwerk

	18-19	19-20	20-21	21-22
Beleidsvoornemens Visie en missie				
Traditioneel onderwijs wordt zichtbaar gecombineerd met moderne inzichten				x
Groei van 'goed' naar 'uitstekend' onderwijs				x
Bijhouden onderhoud schoolplein	x	x	x	x
Beleidsvoornemens kwaliteitszorg				
Teamgesprekken opbrengsten				x
Groepsgesprekken opbrengsten				x
Cycli tevredenheidsonderzoeken	x	x	x	x
Maandelijks teambrede vergaderingen	x			
Beleidsvoornemens onderwijskundig beleid				
Verbeteren leesvaardigheid en -plezier				x
Handelings Gericht Werken				x
Implementatie waardengedreven onderwijs	x			
Schooljudo voor groep 1 t/m 5	x			
Certificaat Sociale Veiligheid			x	
Implementatie 21st Century Skills	x			
Implementatie leergang Moderne Media	x			
Implementatie leergang Engels	x			
Implementatie muziek- en cultuuronderwijs		x		
Uitwerking 'Kleuteronderwijs, samen bouwen'	x			
Beleidsvoornemens personeelsbeleid				
Spreiding specialistische kennis				x
Gerichte scholing en coaching			x	
Verbeteringstraject 6 rollen van de leerkracht & Lesson Study		x		
Afspraken planning en evaluatie				x
Efficiënte organisatie overhead en management	x	x	x	x
Personeelsbeleid	x	x	x	x
Beleid functiemix	x	x	x	x
Beleid formatie en werving	x	x	x	x
Mobiliteitsplan	x	x	x	x
Vakleerkrachten Moderne Media en Engels	x			
Beleidsvoornemens bedrijfsvoering				
Aanpassing schooltijden	x			
Groeirichting leerlingaantal	x	x	x	x
Verdeling 80%, 17%, 3%	x	x	x	x
Behoedzaam financieel beleid	x	x	x	x
Groei zelfstandig besteedbaar budget school	x			
Verhelpen opleveringsgebreken	x			
Aantrekkelijk schoolplein waarborgen	x	x	x	x
Meerjarig onderhoudsplan updaten	x	x	x	x
Zorg onderhoud bij conciërge	x	x	x	x
Beleidsvoornemens externe relaties				
Optimale samenwerking school en ouders/verzorgers	x	x	x	x

Ontwikkeling beleid communicatie en informatievoorziening 'nieuwe ouders'	x			
Optimale samenwerking met het Voortgezet Onderwijs	x	x	x	x
Werkwijze en informatieoverdracht met de kinderopvang afgestemd en in afspraken gegoten	x	x		
Goede samenwerking met ministerie, gemeente, andere basisscholen, kinderopvanginstellingen, scholen voor voortgezet onderwijs en wijkorganisaties	x	x	x	x
Website 't Bolwerk vernieuwd	x			
Financiële bijdragen van ouders geoptimaliseerd	x	x		
Vastgelegd privacybeleid in Privacyreglement en schoolgids.	x			

Jaarlijks worden de beleidsvoornemens geconcretiseerd in een jaarplan.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Vaststellingsformulier PCBO Leiderdorp

Bijlage 2: Instemmingsformulier Medezeggenschapsraad

Bijlage 1: Vaststellingsformulier PCBO Leiderdorp

FORMULIER "Vaststelling van schoolplan"

School:

Adres:

Postcode/plaats:

VERKLARING

Het bevoegd gezag van bovengenoemde school heeft het

van _____ tot _____ (datum) *

geldend schoolplan van deze school vastgesteld.

Namens het bevoegd gezag,

_____ plaats

_____ datum

_____ handtekening

_____ naam

_____ functie

Bijlage 2: Instemmingsformulier Medezeggenschapsraad

FORMULIER "Instemming met schoolplan"

School:

Adres:

Postcode/plaats:

VERKLARING

Hierbij verklaart de medezeggenschapsraad van bovengenoemde school in te stemmen met het

van _____ tot _____ (datum) *

geldend schoolplan van deze school.

Namens de MR,

_____ plaats

_____ datum

_____ handtekening

_____ naam

_____ functie

